

”אנשים שאין להם פנטזיה, לא עושים דברים פנטסטיים” (שמעון פרס על נועזות. מתוך ויקי ציטוט)

שמעון פרס – הנשיא התשיעי של מדינת ישראל

מנהיג, איש של חזון וחולם המחר

2016-1923

מבוא

”ישראל היא חלום שמתגשם. הרשו לי להוסיף ולחלום” – דבריו אלה של שמעון פרס, נשיא המדינה לשעבר, מאפיינים את חזונו ואת דרכו במשך עשרות שנים של עשייה. הוא היה מדור המנהיגים שהובילו את מדינת ישראל מראשית ימיה, עוד מימי המאבק להקמתה.

קורות חייו ופועלו הם חלק בלתי נפרד מקורותיה של מדינת ישראל. הוא פעל רבות למען ההתיישבות בכל חלקי הארץ ולבניית חוסנה הביטחוני והכלכלי. החתירה לשלום הייתה בלב העשייה המדינית והחברתית כל חייו.

מטרת הפעילות:

להכיר ולהוקיר את דמותו של שמעון פרס באמצעות הכרות עם קורות חייו תוך יצירת ציר זמן מהולדתו ועד יום פטירתו

להכיר את תרומתו של שמעון פרס בכל אחד מהתפקידים שמילא בחיים הציבוריים

להכיר את הערכים שהנחו את שמעון פרס לאורך חייו

להלן קישורים למקורות מידע ראשוניים:

[אתר מרכז פרס לשלום](#)

[אתר בית הנשיא](#)

[ויקיפדיה](#)

פעילות מס' 1 - "מדינת ישראל אינה פרי נס. היא פרי חזון"

אוכלוסיית היעד: תלמידי חט"ב וחיבה עליונה

לפניכם היגדים מתוך אחד מנאומיו האחרונים של שמעון פרס ([באירוע השקת מרכז החדשנות 12 ביולי, 2016](#)).

המשתתפים יתחלקו לזוגות (אפשר גם בקבוצות), יקראו את דף ההיגדים ויבחרו מביניהם את ארבעת ההיגדים המשמעותיים ביותר בעיניהם.

היגדים

 "מדינת ישראל אינה פרי נס. היא פרי חזון. היא משאת נפשו של עם קטן בשטח לבנות מדינה גדולה ברוחה."

 "בהיעדר אוצרות מן האדמה, גילינו את האוצר הגדול מכולם - זה החבוי באדם. כלומר את ההון האנושי, שהוא עשיר יותר מאוצרות האדמה."

 "ממדינה שלא היו לה אמצעי ביטחון מקובלים וצבא סדיר, היינו למעצמה של מדע וטכנולוגיה, שחוד החנית שלה היה בטחוני ואזרחי כאחת. מדינה שכולה Startup Nation."

 "נוכיח כי לחדשנות אין גבולות ואין לה מחיצות. החדשנות היא גם המאפשרת דו-שיח בין עמים ובין אוכלוסיות."

 "...נדגיש שאפשר וצריך לקדם את השלום כבר מילדות. נדליק בלב כל ילד וילדה ניצוץ לעורר את דמיונם, ולהעשיר את חלומם."

 "כל חיי פעלתי כדי שעתידה של ישראל יושבת על מדע וטכנולוגיה, לצד מחויבות מוסרית בלתי מתפשרת. כינו אותי אז 'חולם' ואף 'הוזה'."

 "אני גאה בצעירים שלנו. הם יצרו את המציאות החדשה. הם ניחנו בעצמאות, ביצירתיות, ובחוצפה ישראלית יוצרת."

 "אני מאמין שצריך לפתוח דלת לכל האוכלוסיות. לציבור החרדי. לציבור הערבי. שיוכלו לתרום וליהנות מפרי החדשנות. בנוסף, צריך לעשות הכל כדי להנגיש חינוך מתקדם וטכנולוגי לכל ילדי ישראל. במרכז ובפריפריה כאחת."

 "דור העתיד, הנושא עמו את לפיד הטכנולוגיה, נושא עמו גם את כובד האחריות המוסרית. טכנולוגיה ללא מוסר מסכנת את קיום העולם! ומוסר ללא חדשנות ישאיר את העולם רעב."

 "תעודת הזהות של עמנו, שהיא עשרת הדברות, נועדה לעשותינו עם רודף צדק, עם שואף שלום, עם הדוגל במתן זכות שווה לכל אדם להיות שונה."

 "השלום, החדשנות והמדע צריכים להפוך לנחלת הכלל. לא רק ישראל יכולה ליהנות מפירות החדשנות, אלא האזור כולו."

שאלות לדיון

1. מדוע בחרתם היגדים אלה? מה הרשים אתכם?
2. דברים אלה נאמרו לפני כחודש ימים לציון פתיחת מרכז החדשנות במרכז פרס לשלום – מה הם מלמדים על דמותו ועל הערכים שהנחו אותו בפועלו?
3. מה תאמצו מדבריו למדינת ישראל ולחייכם האישיים?

פעילות מס' 2: "לא חלמתי להיות נשיא. חלומי כנער היה להיות רועה צאן או משורר

של כוכבים" – תחנות בחייו

(הציטוט, מתוך [נאום ההשבעה של שמעון פרס כנשיא המדינה, 2007](#))

אוכלוסיית היעד:

תלמידים ביסודי, בחט"ב ובחטיבה העליונה (אפשרויות מגוונות לבחירה, בהתאם להיכרות המורה עם התלמידים)

אפשרות א' – המשתתפים יתחלקו לקבוצות וכל קבוצה תקבל תחנה אחת בחייו של שמעון פרס. התחנות קשורות לצמתים היסטוריים חשובים בתולדות המדינה (מספר התחנות – לשיקול המנחה). כל קבוצה תאסוף מידע על התחנה ותכין 2-3 שקפים במצגת, שכוללים רקע היסטורי ומידע על פועלו של שמעון פרס. אפשר לשלב תמונות, סרטונים, ציטוטים ועוד.

המנחה ירכז את השקפים למצגת אחת ויקרין אותה למשתתפים. לחילופין, התלמידים יעבדו על שקפים במצגת משותפת. (להורדת עותק של קובץ [מצגת לדוגמה](#), הכוללת תחנות מוצעות, יש להיכנס ל[קישור](#) <קובץ> "צור עותק" או "הורד כ= Power Point).

התחנות המומלצות לבחירה הן:

- 1943-1923 : עלייה ארצה, לימודים בכפר הנוער החקלאי בן שמן ופעילות בהנהגת הנוער העובד והלומד
- 1946 : פעילות במפא"י לצידו של דוד בן גוריון
- שנות ה-50 : ביטחון וטיפול יחסי חוץ
- 1959 : הקמת הכור הגרעיני בדימונה
- 1974 : שר ביטחון ומבצע אנטבה
- 1984-1986, 1995-1996 : ראש ממשלה פעמיים
- 1993-1994 : שר חוץ : חתימת הסכמי אוסלו עם הפלשתינאים והסכם השלום השלום עם ירדן
- 2007 : נשיא מדינת ישראל

שאלות לדיון במליאה:

1. מה למדתם אודות שמעון פרס ופועלו למען המדינה מהעבודה בקבוצות ומהמצגת הכוללת?
2. ממה התרשמתם במיוחד בפועלו של שמעון פרס? הביאו דוגמאות.
3. מהו, לדעתכם, ייחודו של שמעון פרס כמנהיג ציבור ופוליטיקאי?

אפשרות ב'-

פתיחה- מה אתם יודעים על שמעון פרס?

המורה יבקש מהתלמידים לחפש מקורות מידע ברשת על שמעון פרס.

הכיתה תחולק לקבוצות עבודה:

קבוצה א'- בניית ציר זמן- הציגו את קורות חייו של שמעון פרס מלידתו ועד יום פטירתו על פני ציר זמן. ליצירת ציר זמן מתוקשב ניתן להיעזר ב:

- תוסף ציר זמן ל-Power Point – [הדרכה להתקנת תוסף ציר הזמן](#)
- [Dipity – כלי ליצירת ציר זמן מתוקשב](#)

קבוצה ב'- באמצעות מצגת שיתופית – הצגת **התפקידים** שמילא שמעון פרס בחייו ותרומתו הייחודית בכל אחת מהתחנות השונות למדינת ישראל

קבוצה ג'- ערכים מרכזיים שהנחו את פעילותו ותפיסותיו

עיינו בקורות חייו של שמעון פרס.

בקבוצה- אתרו ערכים מרכזיים שלדעתכם השפיעו על תפיסותיו/דרכו.

אלו ערכים עוררו בכם הזדהות? /אלו ערכים תרצו לאמץ לעצמכם? מדוע?

קבוצה ד'- שלום וחיים משותפים

מטרת הפעילות: ללמוד על חזונו של שמעון פרס בהקשר של שלום וחיים משותפים.

מה היה חזונו של שמעון פרס וכיצד הוא בא לידי ביטוי? לימדו על הנושא באמצעות:

- א. [מרכז פרס לשלום](#)
- ב. [דבריו בטקס הענקת פרס נובל לשלום](#) (למורה: המקור מופיע בשפה האנגלית. מומלץ לשקול את מידת התאמתו לכלל התלמידים)
- ג. הציטוטים הבאים (או ציטוטים אחרים מדבריו של שמעון פרס המתאימים לנושא):

אני אעשה הכול למען השלום ואני לא מחפש תפקיד".

"תנו לי שלום ואוויר על הגרעין." ~ (מול ועדת העורכים, כנראה בשנת 1996)

קבוצה ה'- מדבריו

למורה: לאור ריבוי הציטוטים מומלץ לבחור מבין הציטוטים בקישורים הנ"ל מקבץ ציטוטים מרכזיים אשר יוצגו לתלמידים

בקבוצה- בחרו מספר ציטוטים מדבריו של שמעון פרס. דונו בציטוטים שבחרתם ובחרו ציטוט המלמד אתכם אודות דמותו של שמעון פרס או המשקף ביותר את תרומתו של שמעון פרס למדינה ולחברה:

[אתר בין המרכאות](#)

לדוגמא: "אנשים חושבים שאני מפנטז. אני לא מפנטז שום דבר. ואם כן, יש לי רישיון לפנטז, כי כל מה שפנטז הפך למציאות" ~ על חשיבות ההשקעה בחינוך, בראיון לידיעות אחרונות, 9 במרץ 2012;

"בתור מנהיג, אתה יכול להיות קטן כמו האגו שלך או גדול כמו המטרה שאתה משרת". (בכנס מנהיגות בכפר הירוק);

"אני נפרד מתפקידי כנשיא אבל לא מחובתי כאזרח. הייתי נשיא אוהב את עמו. ומעתה אני אזרח מאוהב בעמו. לא אוותר על זכותי לשרת את העם ואת המדינה. אפעל באמונה עמוקה להמשיך ולתרום לבניינה. אני אוהב את כולכם. תודה לכם מעומק ליבי." ~ יולי 2014)

שמעון פרס – קורות חיים

ילדות ונעורים

שמעון פרס (פרסקי) נולד בשנת 1923 בווישנייבה שבבלרוס, לאביו יצחק ולאמו שרה.

בשנת 1934 עלה ארצה וגר עם משפחתו בתל אביב. התחנך בבית הספר החקלאי "בן שמן".

כשהיה בן 17 יצא בראש גרעין של "הנוער העובד" מבן שמן להכשרה בקיבוץ גבע שבעמק חרוד. הגרעין הצטרף למקימי קבוצת אלומות שבגליל התחתון, בה עבד כרועה צאן, רפתן ומזכיר הקיבוץ. בגיל 20 נבחר למזכירות הארצית של "הנוער העובד".

בשנת 1945 נשא שמעון פרס לאישה את חברתו סוניה לבית גלמן, אותה הכיר בלימודיו בבן שמן. הם הקימו את משפחתם בקבוצת אלומות, ונולדו להם שלושה ילדים.

תפקידי מפתח במפלגת מפא"י

ברל כצנלסון ודוד בן גוריון החלו לגלות עניין בבחור האלמוני, ועל אף גילו הצעיר צירפו אותו למזכירות מפא"י. שמעון פרס ומשה דיין נבחרו כשני צירים צעירים לסיעת מפא"י במשלחת לקונגרס הציוני בבאזל ב-1946.

יזמות ביטחונית

בהיותו בן 24 גויס פרס למטה ה"הגנה". הוטלו עליו משימות מיוחדות בעיקר בנושאי כוח האדם והרכש הצבאי תעש ומחקר בטחוני, תע"ש ומחקר ביטחוני.

ב-1952, בהיותו בן 29, מינה אותו דוד בן גוריון לממלא מקום ולאחר מכן למנהל הכללי של משרד הביטחון. את מאמציו מיקד פרס ברה-ארגון של משרד הביטחון, בהצטיידות צה"ל בנשק חדיש, בפיתוח התעשייה הביטחונית הישראלית, רקם קשרים אישיים ופוליטיים עם צרפת לשיתוף פעולה חסר תקדים בתחומי הביטחון והמדיניות. כמו כן, ייסד קשרים מיוחדים עם גרמניה, שתרמו לחיזוק ביטחון ישראל, הניח את היסודות לתעשייה האווירית והקים את רפא"ל. בן גוריון הטיל עליו לעמוד בראש הקמת הכורים הגרעיניים של ישראל, אחד בדימונה והאחר בנחל שורק.

48 שנים בכנסת ישראל

שמעון פרס כיהן כחבר כנסת במשך 48 שנים, הכהונה הארוכה ביותר בתולדות כנסת ישראל. הוא שימש כשר ב-12 ממשלות. תפקידיו הראשונים כשר היו – שר הקליטה ואחראי על הפיתוח הכלכלי בשטחים המוחזקים (1969). שר התחבורה והדואר (שהפך לתקשורת) בממשלת גולדה (1970). בממשלת רבין הראשונה (1974-1977) כיהן כשר הביטחון. בתקופת כהונה זו הקדיש פרס את מירב מאמציו לשיקום

צה"ל שנפגע קשות במלחמת יום הכיפורים, יזם את מבצע אנטבה ("מבצע יונתן"), בו חולצו הנוסעים החטופים הישראליים מאוגנדה.

פרס שימש בתפקיד יו"ר מפלגת העבודה במשך 18 שנים, והוא חזר לכהן בתפקיד זה לאחר רצח יצחק רבין, בשנים 1995-1997, ונבחר שוב כיו"ר בשנים 2003-2005.

בשנת 2007 נבחר שמעון פרס לכהן כנשיא התשיעי של מדינת ישראל.

פעמיים ראש ממשלה

לאחר התפטרות יצחק רבין ב-1977 כיהן כראש הממשלה בפועל עד הבחירות לכנסת התשיעית.

בבחירות 1984 הוקמה ממשלת אחדות ובראשה עמד שמעון פרס כראש הממשלה הראשון ב"ממשלת הרוטציה". כראש הממשלה הוביל פרס את "תוכנית הייצוב הכלכלית" שסייעה לכלכלה הישראלית.

ב-1986, בעת שכהן כממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, ניהל פרס משא ומתן עם המלך חוסיין והגיע להסכם שלום מרחיק לכת שכלל שיתוף פעולה ישראלי-ירדני בניהול הגדה המערבית (הסכם לונדון). ההסכם לא התממש.

בשנת 1992, עם הקמת ממשלת רבין השנייה, מונה פרס לשר החוץ. ב-4 בנובמבר 1995 נרצח ראש הממשלה יצחק רבין נרצח בעצרת השלום שבראשה עמדו רבין ופרס. לאחר הרצח נבחר שמעון פרס לראש ממשלת ישראל. הוא כיהן בתפקיד עד הבחירות הישירות לראשות הממשלה ולכנסת ה-14 בשנת 1996.

בשנת 1999 התמנה פרס לשר לשיתוף פעולה אזורי בממשלתו של אהוד ברק, ובשנת 2001 מונה לשר החוץ בממשלת אריאל שרון, עד צאתה של מפלגת העבודה מהממשלה (2002).

בשנת 2005 מונה פרס כמשנה לראש הממשלה שרון. בתקופה זו התמקד פרס בקשרים הכלכליים עם הפלשתינאים והקים את המשרד לפיתוח הנגב והגליל.

איש של שלום - מזרח תיכון חדש

בד בבד עם מאמציו לביצור בטחונה של המדינה שקד על מאמצי השלום. במהלך כהונתו של פרס כשר החוץ בממשלת רבין השנייה פעלו השניים לקידום תהליך השלום עם הפלסטינים, שהביא להסכם אוסלו ב-1993. בעקבות הסכם אוסלו הוענק פרס נובל לשלום לשנת 1994 ליצחק רבין, שמעון פרס ויאסר ערפאת.

פרס פיתח וקיים יחסים מיוחדים וסודיים עם המלך חוסיין במשך שנים רבות, והיה שותף לחתימת הסכם השלום בין ממשלת רבין ומלך ירדן חוסיין שנחתם ב-1994.

ביוני 1996 החל בהקמת "מרכז פרס לשלום" העוסק בייזום פרויקטים משותפים ובהפעלתם, עם שכנינו הפלסטינים, הירדנים והמצרים בנושאי כלכלה, תרבות, חינוך, ספורט, מחשבים, חקלאות, תקשורת ורפואה.

נשיא המדינה - למען ישראל מבית ומחוץ

ב-15 ביולי 2007 הושבע שמעון פרס כנשיאה התשיעי של מדינת ישראל.

בתפקידו קידם את האינטרסים של מדינת ישראל מבית ומחוץ. פרס האמין ביכולתה של ישראל להיות startup nation ותמך בפיתוח הטכנולוגיה הגבוהה בישראל, ובמיוחד הננו-טכנולוגיה, ובעידוד חוקרים ומדענים ישראלים צעירים ונוער שוחר מדע.

כנשיא המשיך במסורת של חוג התנ"ך והוא הוסיף חוג לספרות וחוג למנהיגים צעירים, שמר על קשר ישיר עם כל מגזרי החברה הישראלית ושקד על קידום השוויון האזרחי לאוכלוסיות המיעוטים, על צמצום הפערים החברתיים ועל העדפה מתקנת לאוכלוסיות חלשות וחריות. כמו כן התמקד פרס בהדגשת ערך החינוך כמכשיר להעצמה אישית ולמיצוי המשאב האנושי במדינת ישראל.

איש ספר

שמעון פרס היה ידוע כאיש ספר וקיים קשרים הדוקים עם סופרים ואנשי רוח בארץ ובעולם. פרס חיבר מספר ספרים:

השלב הבא (הוצאת עם הספר, 1965)

קלע דוד (הוצאת ויידנפלד וניקולסון, 1970)

כעת מחר (בהשתתפות חגי אשד, הוצאת כתר, 1978)

לך עם האנשים (הוצאת עידנים, 1979)

יומן אנטבה (הוצאת עידנים, 1991)

"המזרח התיכון החדש", בשיתוף עם אריה נאור (הוצאת סטימצקי, 1993)

יומן קריאה, מכתבים לסופרים (הוצאת ידיעות אחרונות, 1994)

Battling For Peace, עם דיויד לנדאו (ארצות הברית, 1995)

בראשית חדשה (הוצאת זמורה ביתן, 1998)

עם הרצל לארץ חדשה (הוצאת זמורה ביתן, 1999)

עת למלחמה ועת לשלום (עם Robert Laffont, צרפת, 2004)

המלחמה הייתה ארוכה והשלום היה קשה (יחד עם בוטרוס בוטרוס גאלי, מזכ"ל האו"ם לשעבר ו-
(Andre Versaille

בנוסף לאלה פרסם שמעון פרס מאות מאמרים בעיתונים וכתבי עת בארץ ובעולם.

[מעובד על פי: אתר נשיאי ישראל](#)